

Ἄδεινατον οὖν φησὶ τὸν σημαίνοντά τι ἐν ὄνόματι· γῆ ῥῆματι· οὕτως εἰπεῖν τὸ ὄνομα γῆ τὸ ῥῆμα ὡστε ἀποφαίνεσθαι, καν τε ἐρωτώμενος ἀποκρίνηται, καν τε προσαρρούμενος αὐτὸς λέγει.

Καὶ μὴν ἔστιν ὄνόματι μόνῳ ἀποφαίνεσθαι· ἐρωτηθέντα τινά, γῆ ῥῆματι μόνῳ, ὡς ὅταν, ἐρωτῶντος που ἔστιν ὁ δέδασκαλος, ἀποκρίνηται· ὅτι ἐν τῇ διατριβῇ, γῆ· τις ἀναγινώσκει· ἐν ταῖς διατριβαῖς; ὅτι ὁ δέδασκαλος· ἐνταῦθα γάρ γη ἀπόκρισας ἀλλίθειαν γῆ ψεῦδος σημαίνει, ὡστε καὶ ἀπόφαντις ἔστι, καὶ διμως ἐγένετο γῆ ὄνόματα γέγονεν.

Αλλὰ δεῖ εἰδέναι, ὅτι ἐν τοις ἐρωτήσεσ: ποτὲ μὲν ἀποκρίνομεθα

f. 164 | πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐρωτήσεως, ποτὲ δὲ πρὸς ὅλην τὴν ἐρώτησιν. "Οτε μὲν οὖν ἀποκρίνομεθα πρὸς ὅλην τὴν ἐρώτησιν, δηλου δέ τις ἀδεινατον ἀπόφαντιν ποιεῖται διότι τῇς ἀποκρίσεως ὄνόματι μόνῳ, γῆ ῥῆματι μόνῳ, ὡς ὅταν ἐρωτᾶμεθα τι κακιὸν γίγγεται. "Οτε δὲ ἀποκρίνομεθα πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐρωτήσεως, εἰ καὶ δικούμεν ἀπόφαντιν ποιεῖν τῷ ῥῆματι μόνον γη 16 τῷ ὄνόματι, οὐ ποιούμεν διμως, οἷον· τις διδάσκει ἐν ταῖς σχολαῖς; ὁ διδάσκαλος· ἐνταῦθα γάρ ἀποκρίνομεθα μὲν πρὸς τὸ τις, αλλὰ τὸ διδάσκαλος, ἐπερ ἀπεκρίθη, νοεῖται συνηγμένον ἐκείνῳ τῷ μέρει τῆς ἐρωτήσεως, ἐπερ τὴν τὸ διδάσκει. Συνεπιγοεῖται γοῦν ἐν ταῖς τοιαύταις ἀποκρίσεσ: τὸ ἐλλείπον· οὐδὲν γάρ ἀλλο ἀποκρίνομεθα γη δέ τις διδάσκαλος διδάσκει· ὡστε καλῶς εἴρηται, δέ τις τῷ ὄνόματι μόνῳ γῆ τῷ ῥῆματι οὐκ ἔστιν ἀποφίγνασθαι τινα, οὔτε ἐρωτῶντός τινος, οὔτε κατέτον προσαρρούμενον. Τινὲς δὲ φαῦγοντες ταύτην ἐνστασιν, εἰπον οὕτω δεῖν ἐξηγεῖσθαι τὸ γράμμα· οὐκ ἔστι τὸν εἰπόντα ὄνομα γῆ ῥῆμα καὶ ἐν τι σημάνειν τῇ φυγῇ καὶ μίαν ἀπόφαντιν ποιεῖν, ἐρωτῶντός τινος, γῆ μὴ ἐρωτῶντος (οὕτω γάρ ἐνδέγεται), ἀλλ' αὐτέν προσαρρούμενον· συγγραφεῖται γάρ τὸν ἀποκρινόμενον ποιεῖν ἀπόφαντιν τῷ ὄνόματι καὶ τῷ ῥῆματι μόνον, αλλὰ τὸν οὕκοθεν ἀποφαίνομενον οὐ συγγραφεῖται. Εἰ τοίνυν ἐ λέγων ὄνομα μόνον γῆ ῥῆμα καὶ σημαίνων τῇ φυγῇ οὐκ ἀποφαίνεται, φανερόν ἔσται, δέ τις γῆ ἀπόφανσις οὐ σημαίνει ἐν οὕτως, ὡσπερ τὸ ὄνομα γῆ τῷ ῥῆμα.

30

Τούτων δέ.

Διελόμενος τὴν ἀπόφανσιν καὶ φανερώσας τῇ γε διαίρεσιν, νῦν ὄνομά τοι· ἐπειδὴ, γάρ διείλε τῇ ἐνότητας τῇς σημασίας καὶ τῇ ἐνότητι τοῦ συνδέσμου τὴν μίαν ἀπόφανσιν, καὶ τὸ ἐν διαίρεσι τῷ ἀπλῷ καὶ τῷ συνθέτῳ· τῇ μὲν ἐν τι σημαίνουσαν ἀπλήν ὄνομάτε· τῇ δὲ συνδέσμῳ ἐντεῖμένγενη σύνθετον ἀποκαλεῖ. Οὐρμάτε· γοῦν καὶ ὄρθεται ταῦτας, τῇ μὲν ἀπλῇ γῆ ἀπόφανσιν λέγων εἶναι τι κατά τινος σημαίνουσαν, γίγνουν ἐν κατά τινος· καὶ τι μὲν κατά τινος λέγει δύσον πρὸς τὴν κατάφασιν· τι δὲ

ἀπό τινος ὅσου πρὸς τὴν ἀπόφασιν· τὴν δὲ σύνθετον λέγων εἶναι λόγον τινὰ ἥδη σύνθετον. | Τὸ μὲν οὖν „οὗτον“ ἀντὶ τοῦ „ώσανε!“ εἶπεν, f. 164^v δεικνὺς ὅτι οὐκ ἀκριβολογεῖται περὶ τὸν ὄρισμόν· τὸ δὲ „λόγος“ ἔθηκεν ὡς γένος, νόος· δὲ τὸν ἀποφαντικόν· οὕτως γάρ γένος τῆς ἀπλῆς καὶ συνθέτου ἀποφάνσεως· τὸ δέ „τοις ἥδη“ τὴν ἐνότητα δείκνυσιν, τίτις ἐστίν· οὐχ ἀπλῶς ἐν αὐτῷ, ἀλλ’ ἥδη γάρ τοις συνήπτει τῷ συγδέσμῳ καὶ ἐστὶ σύνθετος· σύνθετος δέ ἐστιν ἐκ τῶν ἀπλῶν ἀποφάνσεων, καὶ τούτῳ διακρίνεται τῆς ἀπλῆς ἀποφάνσεως. Ἡ τοιαύτη δὲ σύνθετος πόσσος τρόποις δύναται γενέσθαι ἐν τοῖς περὶ τῶν ὑποθετικῶν δῆλον ἀν εἴη· γάρ γάρ οὐκ εὑκαριότων λέγεται περὶ αὐτῶν.

10

*Εστι· δὲ τὸ ἀπλῆ.

Ἐνταῦθα φανεροῦ τὴν ἐτέραν διαίρεσιν τῆς ἀποφάνσεως, δηλούστι· διτις ή μία ἀπόφανσις διαιρεῖται· εἰς κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν· αὐτῇ δὲ τῇ διαίρεσις πρῶτην ἀρμόζει τῇ ἀπλῇ ἀποφάνσει, καὶ ἐπομένως ἀρμόζει τῇ συνθέτῳ, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸ τὴν αἰτίαν σημαντικόν περὶ τοῦ προειρημένης διαίρεσεως φησίν διτις ἀπλῇ ἀπόφασις ἐστι· φανῆ, σημαντική περὶ τοῦ ὑπάρχειντος, καὶ τοῦτο ἀνήκει πρὸς τὴν κατάφασιν· η μὴ ὑπάρχειν, καὶ τοῦτο ἀνήκει πρὸς τὴν ἀπόφασιν. Καὶ ἵνα μὴ γνωθῇ τὸ ὑπάρχειν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα μόνον χρόνον, φησίν ως οἱ χρόνοι διῆργηται, δηλούστι κατὰ τὴν τῶν χρόνων διαίρεσιν. Εἰ γοῦν καὶ τὸν ἐνεστῶτα συμπεριλαμβάνει· τῷ χρόνῳ, σαφές ἀν εἴη τὸ λεγόμενον· εἰ δὲ χρόνους λέγει τὸν παρεληλυθότα καὶ τὸν μέλλοντα κυρίως λεγομένους χρόνους, δειπροσεπινοεῖν καὶ τὸν ἐνεστῶτα. Εἰ γάρ τὰ εἰρημένα περὶ τῆς ἀποφάνσεως ἔχει χώραν ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις, πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνεστῶτος ἔξει, δις οἰόν τι μίγμα τῶν χρόνων ἀμφοτέρων ἐστίν.

26

Τεχνικώτατα δὲ διαίρεται τὴν ἀπόφανσιν ἐνταῦθα ὁ Φιλέσσοφος οὐκ εἰδη, ἀλλ’ εἰς τὰς εἰδοποιίας διαφοράς, διαφορὰς τιθείσ τῆς ἀποφάνσεως τὸ σημαίνειν τὸ ὑπάρχειν τι καὶ τὸ σημαίνειν μὴ ὑπάρχειν τι, ὃν τὸ μέν ἔστιν εἰδοποίης διαφορὰ τῆς καταχάσσεως, τὸ δὲ εἰδοποίης διαφορὰ τῆς ἀποφάνσεως, καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἐκατέρας τούτων τῶν διαφορῶν συναπτομένης τῷ γένει συγίστησι τὸν ἔρισμὸν τοῦ εἰδούς, δηλαν ἐπάγγη· „Κατάφασις δέ ἐστιν ἀπόφανσίς | τινος κατά τινος“, τῷ τρόπῳ δηλούστι τῇ τινος τῷ τρόπῳ τῆς διαίρεσεως· διὰ μὲν γάρ τοῦ τινὸς εἶναι κατά τινος σημαίνει τὸ εἶναι· διὰ δὲ τοῦ τινος ἀπό τινὸς σημαίνει τὸ μὴ εἶναι· ὃστε τὸ ἔστι δὲ τῇ ἀπλῇ ἀπόφανσίς οὐκ ἔστιν ἔρισμὸς τῆς ἀποφάνσεως, ἀλλὰ διαίρεσις, καὶ τοιαύτη διαίρεσις εἰς διαφορὰς δηλούστι, ἐξ ὃν τοὺς ἔρισμάς τῶν εἰδῶν τῆς ἀποφάνσεως λαμβάνει.

Εἰ δὲ καὶ ὄρισμόν τις εἴποι τοῦτο τῆς ἀποφάνσεως, οὐ πολυλογῶν

έ Άριστοτέλης φανήσεται διὰ τὸ τρίς δόξαι αὐτὸγ ὁρίσασθαι τὴν ἀπόφανσιν· διαφόρως γάρ καὶ διαφόροις χρείαις δρᾶσται. Πρῶτον μὲν γάρ ὡρίσατο κοινῶς τὴν ἀπόφανσιν, τίγ τε ἀπλῆν δηλονότι καὶ σύνθετον, λέγων διτοῦ ἀπόφανσίς ἐστιν ἐν τῇ τὸ ἀληθεύειν τῇ ψεύδεσθαι οὐ πάρεχε, καὶ τοῦτο ἐστι γενικὸς λόγος τῇς ἀποφάνσεως, ὥσπερ ἐάν τις εἴποι λόγον τοῦ ἀνθρώπου τὸ οὐσία ἔμψυχος κισθητοῦ, καὶ οὕτος ὁ ὄρισμός ἐφαρμόζει καὶ τῇ ἀπλῇ καὶ τῇ συνθέτῳ ἀποφάνσει, καὶ τούτῳ τῷ ὄρισμῷ διακρίνεται τῇ ἀπόφανσις τοῦ λόγου οὗ ἐστιν ἀπόφανσις. Εἰτα δρᾶσται τὴν ἀπλῆν ἀπόφανσιν ἐν τῇ πρὸς τὴν σύνθετον ἀπόφανσιν παραθέσει.
10 Εἰτα ὁρᾶσται ταύτην ἐν τῇ πρὸς τὰ εἶδη, αὐτῆς παραθέσει..

Ἐπεὶ δὲ ἐστι καὶ τὸ ὑπάρχον.

Θεῖς τὴν θεωρεσίν τῇς ἀποφάνσεως, ἐνταῦθα πραγματεύεται περὶ τῆς ἀντίθεσεως τῶν μερῶν τῇς ἀποφάνσεως, δηλονότι τῇς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως τῇ καὶ ἄλλως, ὄρισάμενος ἐν διαιρέσεως τὴν ἀπόφανσιν καὶ εἰπὼν περὶ ψύτῃς καθ' αὐτήν, νῦν λέγει περὶ τῇς ἰδεότητος αὐτῆς εἰτουν τῇς ἀντίθεσεως. Πρῶτον τοίνυν δείκνυσι πῶς αἱ ἀποφάνσεις ἀλλήλαις ἀντίκειται· δεύτερον, κινεῖ τινα ἀπορίαν περὶ τὰ προσώρισμά καὶ λύει ταύτην ἐν τῷ· „Ἐπεὶ μὲν οὖν τῶν ὅντων καὶ γενομένων.“

Περὶ τὸ πρῶτον δύο ποιεῖ· πρῶτον, διορίζεται πῶς μία ἀπόφανσις

20 ἐτέρᾳ ἀντίκειται· δεύτερον, δείκνυσιν διτοῦ μία ἀντίκειται μισθὸν ἐν τῷ·

„Φανερὸν δὲ διτοῦ καὶ μία ἀπόφασις.“ Τὸ πρῶτον εἰς δύο διαιρεῖ· πρῶτον, διορίζεται τὴν ἀντίθεσιν τῶν τῇς ἀποφάνσεως εἰδῶν ἀπολελυμένων· δεύτερον, δείκνυσι πῶς τῇς αὐτής ἀντίθεσις ποικιλλεῖται· ἐκ τοῦ μέρους τοῦ ὑποκειμένου ἐν τῷ· „Ἐπεὶ δέ ἐστι τὰ μὲν καθόλου.“

25 Καὶ περὶ τὸ πρῶτον αὐθίς δύο ποιεῖ· πρῶτον, δείκνυσιν διτοῦ πάσῃ κατα-

f. 165 * φάσεις ἐστιν ἀπόφασις ἀντίκειμένη, καὶ ἀνάπολιν· | δεύτερον, φανεροῖ τὴν

ἀντίθεσιν τῇς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως ἀπολελυμένως ἐν τῷ· „Καὶ

ἔστω τοῦτο ἀντίφασις.“

Περὶ τὸ πρῶτον τοίνυν δεῖ θεωρεῖν, διτοῦ πρὸς τὸ δεῖξαι τὴν ἀντίθεσιν

30 ἐν Φιλόσοφος λαμβάνει διπλῆν διαφορὰν τῇς ἀντίθεσεως, ὡν τῇ μία ἐστιν

ἐξ αὐτοῦ τοῦ εἰδούς τῇ τοῦ τρόπου τοῦ ἀποφαντικοῦ, καθόδη εἰργεῖται διτοῦ τῇ

ἀπόφανσις τῇ μέν τις ἐστι καταφατική, διτοῦ τῇ δηλονότι ἀποφαίνεται τις εἶναι· τῇ δὲ ἀποφατική, διτοῦ τῇ δηλονότι ἀποφαίνεται τις μή, εἶναι. Ἐτέρᾳ

35 διαφοράτης ἐστιν ἐν τῇ πρὸς τὸ πρᾶγμα παραθέσεως, ἐξ οὗ γρηγορεῖται τῇ μή, εἶναι τὸ ψεύδος τοῦ νοήματος τῇς ἀποφάνσεως. „Οταν γάρ ἀπο-

φαίνεται τις εἶναι, τῇ μή εἶναι κατὰ τὴν πρὸς τὸ πρᾶγμα ἐφαρμογήν, ἐστιν

ὁ λόγος ἀληθῆς· ἀλλῶς δέ ἐστι ψευδῆς. Οὕτω τοίνυν τετραγῶς δύναται

ἡ ἀπόφασις ποικίλλεσθαι κατὰ τὴν μῆν τῶν δύο τούτων διαφέτεων· ἐνὶ μὲν τρόπῳ, ὅταν τὸ ἐν τῷ πράγματι διὰ ἀποφαίνηται οὕτως εἰναῖς ὁσπερ ἐν τῷ πράγματι ἐστίν, καὶ τοῦτο ἀνήκει πρὸς τὴν ἀληθῆ κατάφασιν, ώς δταν, τοῦ Σωκράτους τρέχοντος, λέγωμεν διὰ τὸ Σωκράτης τρέχει· ἔτερῳ δὲ τρόπῳ, ὅταν ἀποφαίνηται τὸ μὴ εἶναι, διπερ σύδ' ἐν τῷ πράγματι ἐστι, καὶ τοῦτο ἀνήκει πρὸς τὴν ἀληθῆ ἀπόφασιν, ώς δταν λέγω· διὸ Αἰθίοψ οὐκ ἐστι λευκός· τρίτῳ τρόπῳ, ὅταν ἀποφαίνηται τι εἶναι, διπερ ἐν τῷ πράγματι οὐκ ἐστιν, καὶ τοῦτο ἀνήκει πρὸς τὴν ψευδῆ κατάφασιν, ώς δταν λέγωμεν· διὸ κόραξ ἐστι λευκός· τέταρτον τρόπον, ὅταν ἀποφαίνηται τι μὴ εἶναι, διπερ ἐγ τῷ πράγματι ἐστιν, ώς ἐὰν λέγωμεν· ἡ γάρ οὐκ ἐστι λευκή, καὶ τοῦτο ἐστι ψευδῆς ἀπόφασις.

'Ο μέντος Φιλόσοφος, ώς ἂν ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων καὶ ἀσθενεστέρων πρὸς τὰ μείζων καὶ ἴσχυρότερα προΐγγει, προτάττει μὲν τὰς φευδεῖς τῶν ἀληθῶν, τὰς δὲ ἀποφατικὰς τῶν καταφατικῶν ὄμοιώς προτίθεσιν.

Οὐ δεῖ δέ νοεῖν διὰ τούτου, δε' οὖς φησι τὸ διὰ καὶ τὸ μὴ δην, ἥγειν τὸ ὑπάρχον καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον, διὰ δεῖ ἀναφέρειν ταῦτα πρὸς μόνην τὴν ὑπαρξίην τοῦ ὑποκειμένου, ἢ τὴν ἀνυπαρξίαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ τὸ πρᾶγμα τὸ σημανόμενον διὰ τοῦ κατηγορουμένου ἐνυπάρχειν, ἢ μὴ ἐνυπάρχειν τῷ πράγματι διὰ τοῦ ὑποκειμένου σημανομένῳ. 'Οπόταν γάρ λέγω τὸν κόρακα εἶναι λευκόν, σημαίνω τὸ μὴ δην εἶναι, εἰ καὶ αὐτὸς ὁ κόραξ πρᾶγμά ἐστιν ὑφεστώς καὶ ὑπάρχον. Καὶ οὕτως αὗται κί τέσσαρες δια- f. 166 φοραι τῶν ἀποφάνσεων εύρισκονται ἐν ταῖς προτάσεσιν ἐν αἷς τίθεται τὸ δῆμα τοῦ ἐνεστῶτος χρόνου. 'Ωσαύτως εύρισκονται καὶ ταῖς προτάσεσιν ἐν αἷς τίθενται τὰ δῆματα τοῦ παρωχημένου, ἢ τοῦ μέλλοντος χρόνου, οὓς καὶ ἔκτὸς τοῦ νῦν εἶναι φησιν, διότι τὸ νῦν ἐστι μέσον τοῦ παρελθόντος ότος καὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ νῦν νοεῖ οὐ τὸ ἀκαριαῖον, ἀλλὰ τὸ ἐν πλάτει λαμβανόμενον ἐνεστώς, ώς καὶ πρότερον εἴρηται. 'Ἐπει τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, φησίν, ἐπεταί διὰ ἐνδέχεται πᾶν διὰ τις κατέφησεν ἀποφῆσαι, καὶ πᾶν διὰ τις ἀπέφησεν καταφῆσαι, διὰ δῆλόν ἐστιν ἐκ τῶν προεργμένων. Οὐ γάρ δύναται καταφάσκεσθαι εἰ μὴ διπερ ἐστιν ἐν τῇ τῷ πρᾶγμάτων φύσει κατά τινα τῶν τριῶν χρόνων, ἢ διπερ οὐκ ἐστιν, καὶ τοῦτο δὲ διέχεται πάλιν ἀποφάσκεσθαι. "Οθεν φανερόν ἐστιν, διὰ πᾶν τὸ καταφασκόμενον δύναται καὶ ἀποφάσκεσθαι, καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

Καὶ ἐπει γί κατάφασις καὶ ἀπόφασις καθ' αὐτά εἰσιν ἀντικείμενα, ώς ἀντιδιηρημένα, ἐπεταὶ πᾶσαν κατάφασιν ἔχειν ἀπόφασιν ἀντικείμενην αὐτῷ, καὶ τὸ ἀνάπαλιν, οὐ τὸ ἐναντίον οὕτως ἀν συγέβαινε μόνον, εἰ τις κατάφασις κατέφασκέ τι, διπερ ἡ ἀπόφασις ἀποφάσκειν οὐ δύναται.

Καὶ ἔστω.

Νῦν φανεροῖ τίς ἀν εἴη ἡ ἀπολελυμένη ἀντίθεσις τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, καὶ πρῶτον φανεροῖ ταύτην ὄνομάζων, εἰτα ὅριζόμενος ἐν τῷ· „Αέγω δὲ ἀντικεῖσθαι.“ Ονομάζει τοίνυν τὴν ἀντίθεσιν ταύτην ἀντίφασιν· δοκεῖ δὲ αὐτὸς ἐπιθεῖναι τῇ ἀντίθέσει τοῦνομα τῆς ἀντίφασεως διὰ τοῦ λέγειν καὶ ἔστω. Εἶτα ὅριζεται τὴν ἀντίφασιν. Ἐπεὶ δέ, ὡς εἰρηται, ἡ ἀντίφασις ἔστιν ἀντίθεσις καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, ἐκεῖνα τοῦτον πρὸς τὴν ἀντίφασιν, μπερ εἰτίν ἀναγκαῖα πρὸς τὴν ἀντίθεσιν τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως. Δείκνυσι δὲ τὰ ἀντικείμενα εἰναῖς περὶ τὸ αὐτό, καὶ διότι ἡ ἀπόφασις συνίσταται ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορούμενου, πρῶτον μὲν τοῦτον πρὸς τὴν ἀντίφασιν, ἵνα τὴν κατάφασις καὶ τὴν ἀπόφασις ὡς τοῦ αὐτοῦ κατηγορούμενου· ἀν γάρ εἶπω· Πλάτων τρέχει, Πλάτων οὐ διαλέγεται, οὐκ ἔστιν ἀντίφασις. f. 166^v | Δεύτερον, τοῦτον τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου· ἐὰν γάρ εἶπω· 16 ὁ Πλάτων τρέχει, ὁ Σωκράτης οὐ τρέχει, οὐκ ἔστιν ἀντίφασις. Τρίτον, τοῦτον τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου καὶ κατηγορούμενου μὴ τὴν μόνην κατὰ τὸ ὄνομα, ἀλλ' ἕμικ κατὰ τὸ ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα· εἰρηται γάρ ἀγωτέρω, διότι μία ἔστιν ἀπόφασις ἡ ἐν διγλωσσᾷ· διὰ τοῦτο ἐπάγει τὸ μὴ ὄμωνύμως δέ, τουτέστιν οὐκ ἀρκεῖ τὴν ταύτην τοῦ ὄνόματος πρὸς τὴν ταύτην τῆς ἀποφάσεως· ἡ γάρ ταύτην τοῦ ὄνόματος μόνον ἔνει τῆς ταύτης τοῦ πρᾶγματος ποιεῖ ὄμωνυμίαν, καὶ γάρ ὄμωνυμία ποιεῖται τὴν ἀπόφασιν.

Εἰσὶ δὲ καὶ τινα ἄλλα ἐν τῇ ἀντίφασει τοῦτον μεναχ, ἢ πάσαν ἀποκλείει διαφορὰν πλήρη ταύτης, διότι τὸ μέν ἔστιν κατάφασις, τὸ δὲ ἀπόφασις· 25 οὐ γάρ διν γένοιτο γάρ ἀντιφατική, ἀντίθεσις, εἰ μὴ παντάπασι τὸ αὐτὸν καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀποφήτειεν γάρ ἀπόφασις, διότε καὶ καθ' οὐκ κατέψηται γάρ κατάφασις. Αὕτη δὲ γάρ διαφορὰ δύναται τετραγώνις θεωρεῖσθαι· ἐνὶ μὲν τρίποδι κατὰ τὰ διαφορὰ μέρη, τοῦ ὑποκειμένου· οὐ γάρ ἔστιν ἀντίφασις, ἐὰν λέγηται διότι ὁ Αἰθίοψ ἔστι λευκὸς τὸν ὅδόντα, καὶ οὐκ ἔστι λευκὸς τὸν πόδα· δεύτερον, ἐὰν γάρ διαφορος ἐτρίποδος ἐκ τοῦ μέρους τοῦ κατηγορούμενου· οὐ γάρ ἔστιν ἀντίφασις, ἐὰν λέγηται· ὁ Σωκράτης τρέχει ἥρασσεως, καὶ οὐ κανεῖται ταχέως, γάρ ἐὰν λέγηται· τὸ ώραν ἔστι τοῦ φυσικοῦ δυνάμει, καὶ οὐκ ἔστιν ἐνεργείᾳ τοῦ· τρίτον, ἐὰν γάρ διαφορὰ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ μέτρου, οἷον τοῦ τόπου γάρ τοῦ γράμμου· οὐ γάρ ἔστιν ἀντίφασις, ἐὰν τοῦ λέγω· οὗτος ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ οὐχ οὗτος ἐν τῇ Ιελιπούντισφ· τέταρτον, ἐὰν γάρ διαφορὰ ἀπὸ σχέσεως πρὸς τὸ ἐξωτερικόν, ὡς ἐάν τις λέγῃ, τοὺς δέκα ἀνθρώπους εἶνας πολλούς, καὶ οὐκ εἶνας πολλούς, τὸ μέν, πρὸς τὴν σίκιαν, τὸ δὲ πρὸς τὴν ἀγοράν. Ταῦτα γοῦν πάντα διηλογοῦνται λέγων.

„Καὶ ὅσα ἄλλα προσδιορίζεσθαι εἰώθαμεν πρὸς τὰς σοφιστὰς ἐνοχλήσεις,“ γίγουν ἀκαίρους καὶ ἐριστικὰς ἀντιθέσεις τῶν σοφιστῶν, περὶ ὧν ἐν τῷ Ηερὶ τῶν σοφιστικῶν ἔλέγχων πλατύτερον διαλαμβάνει.

Leçon VI.

Deuxième partie.

ΤΜΗΜΑ ΙΕΥΤΕΡΟΝ. ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΕΚΤΗ.

Ἐπεὶ δέ ἐστι τὰ μέν.

Ἐνταῦθα ἐπομένως βούλεται διαχρίνει τὰς διαιρόρους | ἀντιθέσεις f. 167 τῆς καταρράσεως καὶ τῆς ἀποφάσεως, ἵνα γινώσκηται τίς ἀν εἴη ἡ ἀληθής 10 ἀντίφασις, καὶ περὶ τοῦτο δύο ποιεῖ πρῶτον, προτίθησι τινα διαίρεσιν τῶν ἀποφάνσεων ἀναγκαίαν πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῆς διαφορᾶς τῶν ἀντιθέσεων, ὃς εἰρηται· δεύτερον, φανεροῖ τὸ προκείμενον ἐν τῷ „Ἐὰν μὲν οὖν“⁷ Πρῶτον δὲ τίθησι τὴν διαίρεσιν τῶν ἀποφάνσεων, γινέται λαμβάνεται κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ ὑποκειμένου. Ὁθεν περὶ τὸ πρῶτον δύο οἱ ποιεῖ πρῶτον, διαίρει τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀποφάνσεως· δεύτερον, συμπερινει τὴν διαίρεσιν τῆς ἀποφάνσεως, ἐν τῷ „Ἄντικη καὶ ἀποφαίνεσθαι..“ Τὸ δὲ ὑποκείμενον τῆς ἀποφάνσεως ἐστι τὸ ὄνομα, ἢ τι ἀντιόνομας λαμβανόμενον· τὸ δὲ ὄνομά ἐστι φωνὴ σημαντικὴ ἀπλοῦ νοήματος, διπερ ἐστὶν διμοιότης τοῦ πράγματος, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον 20 τῆς ἀποφάνσεως διαχρίνεται κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων διαίρεσιν. Καὶ φησὶν ὅτι τῶν πραγμάτων τὰ μέν εἰσι καθόλου, τὰ δὲ μερικά· φανεροὶ δὲ τὰ μέλη τῆς διαιρέσεως διγῶς· πρῶτον μὲν δι' ὄρισμοῦ, διότι καθόλου ἐστὶ τὸ πεφυκός κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι, μερικὸν δὲ τὸ μὴ πεφυκός κατηγορεῖσθαι κατὰ πλειόνων, ἀλλὰ καθ' ἐνδέ μόνου· δεύτερον, διὰ παρα- 25 δείγματος, ὅπόταν ἐπάγγῃ ὅτι ἐνθρωπός ἐστι καθόλου, δ δὲ Καλλίας τῶν καθ' ἔκαστον.

Συμβαίνει δὲ περὶ ταύτην τὴν διαίρεσιν ἀπορίᾳ· ἐν γάρ τῷ τῶν Μετὰ τὰ φυσικὰ λέγεται, ὅτι τὸ καθόλου οὐκ ἐστι τι ἔξω ἐν τοῖς πράγμασιν ὑφεστώς, καὶ ἐν ταῖς κατηγορίαις λέγεται, ὅτι αἱ δεύτεραι 30 οὐδίαι εἰσὶν εἰ μὴ ἐν ταῖς πρώταις, αἱ εἰσὶν αἱ καθ' ἔκαστα καὶ αἱ μερικαί. Οὐκ ἀρχὶς δικεῖ καλῶς ἔχειν ἢ διαίρεσις αὗτη, ἢ διαιροῦνται τὰ πράγματα εἰς τὰ καθόλου καὶ εἰς τὰ μερικά, διότι οὐδὲν πράγμα δικεῖ εἶναι καθόλου, ἀλλὰ πάντα δικοῦσιν εἶναι μερικά.

Δεῖ τοῖνυν πρὸς τοῦτο λέγειν, ὅτι ἐνταῦθα διαιροῦνται τὰ πράγματα 35 καθὸ σημαίνονται· διὰ τῶν ὄνομάτων τῶν ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν ὑποκειμένων.

⁷ Τμῆμα δεύτερον BC, om A
après τῷ ABC

8 καθόλου après μὲν add B

28 blanc

Προείρηται: δὲ ὅτι τὰ ὄνδματα οὐ σημαίνουσι τὰ πράγματα εἰ μὴ μεσοτεύοντος τοῦ νοήματος, καὶ διὰ τοῦτο δεῖ τὴν διαίρεσιν ταύτην τῶν πραγμάτων λαμβάνεσθαι καθὸ τὰ πράγματα πίπτουσιν | ἐν τῷ νῷ τὰ δὲ συνημμένα ἐν τοῖς πράγμασιν δὲ νοῦς δύναται διακρίνειν, ὅταν τὸ ἔτερον αὐτῶν μὴ πίπτῃ εἰς τὸν τοῦ λοιποῦ λόγον. Ἐν παντὶ δὲ πράγματι μερικῷ ἔστι θεωρεῖν μέν τι διπερ ἵδιόν ἐστιν ἔκεινου τοῦ πράγματος, καθότι ἔστιν τόδε τι πρᾶγμα, οἷον τῷ Σωκράτει, η τῷ Πλάτωνι, ἐφόσον ἔστιν δὴ ἀνθρωπος. Ἐστι δέ τι θεωρεῖν, ἐνῷ συγέρχεται μετά τινων ἀλλων πραγμάτων, οἷον καθὸ ὁ Σωκράτης ἐστὶ ζῶον, η ἀνθρωπος, η γελαστικός, η λευκός. Οταν οὖν τὰ πράγματα παρονομάζηται: ἀπὸ τοῦ προσάντος αὐτῷ μένῳ καθότι ἔστι τόδε τι πρᾶγμα, τὸ τοιοῦτον ὄνομα λέγεται σημαίνειν τι μερικόν. Ὅπόταν δὲ παρονομάζηται: ἀπὸ τινος κοινῶς ἐνυπάρχοντος αὐτῷ καὶ ἀλλοις πλείσταις τὸ τοιοῦτον ὄνομα λέγεται σημαίνειν τι καθόλου, διότι σημαίνει φύσιν η διάθεσίν τινα, η τις ἐστὶ κοινή πλείσταις.

Ἐπει τοινυν ταύτην διαίρεσιν δέσσωκεν περὶ τῶν πραγμάτων οὐκ ἀπολελυμένως καθὸ ὑπάρχουσιν ἔξω τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καθὸ ἀναφέρονται πρὸς τὸν νοῦν, οὐχ ὡρίσατο τὸ καθόλου καὶ μερικὸν διὰ τινος ἀνήκοντος τῷ πρᾶγματι, λέγων τυχόν καθόλου εἰναῖς τὸ ἔξω τῷ μερικῷ κατὰ τὰς Πλατωνικὰς δόξας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐνεργείας τῆς νοερᾶς ψυχῆς, η τις ἐστὶ τὸ κατηγορεῖν κατὰ πλειόνων, η καθ' ἐνὸς μόνου.

Δεῖ μέντοι θεωρεῖν, ὅτι ὁ νοῦς καταλαμβάνει τὸ πρᾶγμα τὸ νοητὸν κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ λόγον εἰτούν τὸν ὄρισμόν· ἔθεν καὶ τῷ τρίτῳ Περὶ ψυχῆς λέγεται: ὅτι τὸ ἴδιον ἀντικείμενον τοῦ νοῦ ὑπάρχει τὸ τι ἐστι, δηλονότι ὁ ὄρισμός. Ἐνδέχεται μὲν οὖν ποτε τὸν ἴδιον λόγον τινὸς εἰδούς νοητοῦ μὴ μάχεσθαι τῷ εἰναῖς ἐν πλείσταις, εἰ καὶ ἐμποδίζεται τοῦτο, η ἔξωθεν ἐπεισόντος τινός, οἷον ἐάν, πάντας τῶν ἀνθρώπων ἀποθανόντων, εἰς μόνος ὑποληφθείη· η διὰ τὴν τῆς ὕλης διάθεσίν, ὥσπερ εἰς ἡλιος μόνον ἐταῖν οὐ διέτι μάχεται τῷ ἡλιακῷ λόγῳ τὸ εἰναῖς ἐν πλείσταις ἦγουν τῇ θεωρίᾳ τοῦ εἰδούς αὐτοῦ, ἀλλὰ διότι οὐκ ἐστὶ τις ὕλη δεκτικὴ τοῦ τοιούτου εἰδούς. Καὶ διὰ τοῦτο οὐκ εἰπεν διὰ καθόλου ἐστὶ τὸ κατηγορούμενον κατὰ πλειόνων, ἀλλὰ τὸ πεφυκός κατηγορεῖσθαι κατὰ πλείσταις.

Ἐπει δὲ πᾶν εἰδος τὸ πεφυκός ἐν ὕλῃ προσλαμβάνεσθαι τινί, δισυ ἐψ' ἔκυτῷ κοινωνητόν ἐστι πολλαῖς ὕλαις, διγῶς δύναται συμβαίνειν ὥστε τὸ σημαίνομενον διὰ τοῦ ἀνόματος μὴ πεφυκέναι κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι· ἐνὶ μὲν τρόπῳ, διπόταν τὸ ἀνόματα σημαίνῃ τὸ εἰδος καθὸ ἀφόρισται πρὸς ταύτην τὴν ὕλην, ὥσπερ τὸ ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων ἀνόματα, διπερ σημαίνει τῇ γ ανθρωπίνῃ φύσιν καθότιν ἐν τῇδε τῇ ὕλῃ ἐτέρῳ δὲ τρόπῳ, καθὸ τὸ ἀνόματα σημαίνει τι μὴ πεφυκός ἐν τῇ ὕλῃ προ-

δέχεσθαι· διθεν δεὶς καθ' αὐτὸ μένειν ἐν καὶ ἀπλοῦν καὶ ἐνικόν, ὥσπερ
ἡ λευκότης, εἰ τὸ εἶδος μὴ ἐν ὅλῃ ὑπάρχον, τὸν ἀν ἐν μόνον, καὶ οὕτως
τὸν ἐνικόν, καὶ διὰ τοῦτο φησιν ὁ Φιλόσοφος ἐν τῶν Μετὰ
τὰ φυσικά, ὅτι εἰ εἴεν τὰ εἶδη τῶν πρᾶγμάτων κεχωρισμένα ὡς ὁ
Πλάτων ἐτίθετο, εἴεν ἀν αὐτομα μόνα.

Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ὁ γενὸς γενώσκει μὲν καὶ τὸ καθόλου καὶ τὸ
μερικόν, ἀλλὰ διαφόρως· τὸ μὲν γάρ καθόλου γενώσκει χυρίως· πλαγίως
δὲ καὶ ὥσπερ κατὰ τιγα ἐπιστροφὴν γενώσκει τὸ καθ' ἔκαστον, ἐπεὶ καὶ
μετὰ τὸ ἀφελεῖν τὰ γῆτά εἶδη, οὐ δύναται ταῦτα ἐνεργεῖξ νοεῖν εἰ μὴ
τῷ ἐπιστρέψειν ἐκυρῶν εἰς τὰ φαντάσματα, ἐν αἷς τὰ εἶδη νοεῖ, ὡς ἐν τῷ 10
τρίτῳ Περὶ ψυχῆς λέγεται. Οὕτω τοίνυν τὸ μὲν καθόλου διὰ τοῦ νογτοῦ
εἶδους ἀντικρυῖ νοεῖ, πλαγίως δὲ καὶ τὸ καθ' ἔκαστα, ὡς εἰσὶ τὰ φαν-
τάσματα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον πλάττει τὴν πρότασιν ταῦτην· Ὁ Σω-
κράτης ἀνθρώπος ἐστιν.

Ἄναγκη δέ.

15

Συμπεραίνει ἐκ τῶν προεργμένων τὴν διαίρεσιν τῆς ἀποφάνσεως.
Ἐπειδή γάρ αἱ τὸν ἀπόφανσις ἀκολουθεῖ τῷ πράγματι καθό ἐστιν ἐν τῇ
ψυχῇ, τῶν δὲ πρᾶγμάτων τὰ μὲν εἰσὶ καθόλου, τὰ δὲ μερικά, ἀνάγκη
καὶ τὴν ἀπόφανσιν ἀποφαίνεσθαι ὑπάρχειν τι τινί, ἢ μὴ ὑπάρχειν ποτὲ
μὲν τινί καθόλου, ποτὲ δέ τινί καθ' ἔκαστον. Οἱ μὲν οὖν ἀποδιδόσας τὸ 20
γόημα ἐνταῦθα ἐν τῷ· „Ἄναγκη δὲ ἀποφαίνεσθαι·“ οἱ δὲ ἔτι
μετεωρίζοντες αὐτὸν ἀποδιδόσιν ἐν τῷ· „Ἐὰν μὲν οὖν καθόλου·“
Ἐξέστω δὲ αἱρεῖσθαι ὀπότερον τις βούλοιτο.

Ιστέον τοίνυν, διὰ τὸν γῦν τέθεικε τρεῖς διαιρέσεις τῆς ἀπο-
φάνσεως· μία ἐστὶν ἡ κατὰ τὸ ἀπλοῦν καὶ σύνθετον, καὶ ἐκείνη τὸν 25
ἀναλογικήν, ἐπεὶ κατηγορεῖται ἐν αὐτῇ τὸ αὐτὸν κατὰ τὸ πρότερον καὶ τὸ
βατερον, | αἷον ἡ ἀπόφανσις πρότερον κατὰ τῆς ἀπλῆς, εἰτα κατὰ τῆς f. 168 ·
συνθέτου. Ἐτέρα διαιρέσις ἐστὶν ἡ κατὰ τὸ καταρατικὸν καὶ ἀποφατικόν,
καὶ αὗτη ἐστὶ γένους εἰς εἶδη διαιρέσις. Ἡ δὲ τρίτη ἐστὶν ἡ ἐνταῦθα
τεθεῖσα, τῆς λαμβάνεται κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ ὑποκειμένου, τῆς ἐστὶ 30
τὸ κατηγορεῖσθαι κατὰ πλειόνων καὶ καθ' ἐνδές μόνου. Ἡ μὲν οὖν δευτέρα
σημαίνει ποιότητά τινα τῆς ἀποφάνσεως, ἐπειδὴ αὗτη λαμβάνεται κατὰ
τὴν διαφορὰν τοῦ κατηγορουμένου, διερ ἐστὶν εἰδικὸν μέρος τῆς ἀποφάνσεως·
ἡ δὲ τρίτη, ποσότητα, ἐπεὶ ἡ ποσότης ἐπεταῖ τῷ ὑποκειμένῳ καὶ τῇ ὅλῃ.

Ἐὰν μὲν οὖν.

35

Νῦν δείκνυσιν διὰ αἱ ἀποφάνσεις διαφόρως ἀντίκεινται κατὰ τὴν
διαφορὰν τοῦ ὑποκειμένου, καὶ περὶ τοῦτο δύο ποιεῖ· πρῶτον, διακρίνε-

τοὺς διαφόρους τρόπους τῶν ἀντιθέσεων ἐν αὐταῖς ταῖς ἀποφάνσεσιν· θεύτερον, δείκνυσιν ὅτι αἱ διάφοροι ἀντιθέσεις διαφόρως ἔχουσι πρὸς τὸ ἀληθῆς καὶ τὸ ψεῦδος, ἐν τῷ· „Διὸ ταύτας μὲν οὐχ οἴόν τε.“

Ιστέον τοίνυν ὅτι τὸ καθόλου, κατὰ μὲν τὸν Πλάτωνα ἔξι τῶν μερικῶν ὁ φεστώς, ἐκαλεῖτο παρ' αὐτοῦ ἰδέας καὶ αὐτούνθρωπος ἢ αὐτοῦφον, ὥσαύτως ἐτοίχη ἐπὶ πάντων μετὰ τῆς προσθήσης τοῦ αὐτό, καὶ οὐδὲν ἔστι προσδιορισμῶν τινῶν, διὸ ἂν σημαίνοιτο πῶς ἀποδίδοται τὸ καθόλου τοῖς πράγμασι τοῖς μερικοῖς, ἀλλ᾽ ἡρκεῖ διελόμενον αὐτὸ διὰ τοῦ καθ' αὐτὸ καὶ αὐτὸ δηλώσας πῶς ἔχει τὸ καθόλου καθ' ἑαυτό, ὅτι ἔξι τῶν μερικῶν ἔστιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὴν Ἀριστοτελεῖκήν δέξαν καὶ τὴν κοινήν τῶν ἀνθρώπων, τὸ καθόλου ἔστιν ἐν τοῖς μερικοῖς, καὶ καθό ἔστιν ἐν τοῖς μερικοῖς, πίπτει εἰς τὴν κοινήν ἀπάντων κατάληψιν, εὑρέθησάν τινες λέξεις ἐν τῇ κοινῇ τοῦ λόγου χρήσει σημαίνουσαι τοὺς τρόπους, καθ' οὓς ἀποδίδοται τὸ καθόλου τοῖς μερικοῖς, αἵτινες λέξεις προσδιορίσμοι καὶ σημεῖα λέγοινται, διὸ διάφοροι διηγορεῖται τι κατὰ τοῦ καθόλου ἢ τῷδε τῷ τρόπῳ, ἢ ἐκείνῳ. Οπόταν μὲν οὖν ἀποδιδῶται τι τῷ καθόλου πράγματι τῷ λόγῳ τῆς φύσεως αὐτοῦ τοῦ καθόλου, ὅπότε δὴ καὶ λέγεται καθόλου κατηγορεῖσθαι, πρὸς τὸ δηλώσας τὴν τοιαύτην κατηγορίαν ἐν ταῖς καταφατικαῖς κατηγορίαις εὑρέθη ἢ λέξις αὕτη ἢ „πᾶς“, σημαίνουσα ὅτι τὸ κατηγορούμενον ἀποδίδοται τῷ καθόλου ὑποκειμένῳ έσον πρὸς f. 169 ζηταν | τὸ ἐν ἐκείνῳ περιεχόμενον· ἐν δὲ ταῖς ἀποφατικαῖς κατηγορίαις εὑρέθη αὕτη ἢ λέξις ἢ „οὐδὲτείς“, διὸ ἡς δηλοῦται, ὅτι τὸ κατηγορούμενον ἀπαρίσται ἀπὸ τοῦ καθόλου ὑποκειμένου κατὰ πᾶν τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτῷ· τοῦτο γάρ σημαίνει τὸ οὐδεῖς, διὸ οὐδὲ μόνον ἐν ἔστι λαβεῖν ἐν τῷ καθόλου ὑποκειμένῳ, ἀλλ' οὐ τὸ κατηγορούμενον οὐκ ἀφαιρεθήσεται. Οπόταν δὲ ἀποδιδῶται τι τῷ καθόλου, ἢ ἀφαιρεῖται ἀπ' αὐτοῦ τῷ λόγῳ τοῦ μερικοῦ, πρὸς τὸ τοῦτο δηλώσας, ἐν μὲν ταῖς καταφατικαῖς κατηγορίαις εὑρέθη αὕτη ἢ λέξις τὸ „τίς“, διὸ ἡς δηλοῦται, ὅτι τὸ κατηγορούμενον ἀποδίδοται τῷ καθόλου ὑποκειμένῳ τῷ λόγῳ τοῦ μερικοῦ· εἰ γοῦν ὡς διαρισμένως εἰδέστε τινος μερικοῦ σημαίνει, ἀλλ' οὐτό τινα διαρισμῷ τὸ καθόλου σημαίνει, διθεν καὶ τὸ τοιεῦτον λέγεται — καὶ δὴ καὶ πολλάκις ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ περὶ τῶν φωνῶν εἰρηται — ἀτομον ἀφετον καὶ πεπλανημένον. Εν δὲ ταῖς ἀποφατικαῖς οὐκ ἔστι τις λέξις μία καὶ μόνη, ἀλλὰ διῃδημένα λαμβάνειν τὸ „οὐ πᾶς“ καὶ „οὐ τίς“, ἀτανακαθισμένος ἀφαίται τὸ οὐδεῖς ἀφήρει καθόλου. Άλλα περὶ τούτου τοῦ προσδιορισμοῦ, καὶ τι ἀν βούλοιτο σημαίνειν ταῦτα τὰ ὄντα πάντα τὸ οὐ πᾶς καὶ οὐ τίς, μετὰ ταῦτα ἐροῦμεν σαφέστερον· νῦν δὲ ἔστω τέταρτος προσδιορισμὸς τὸ οὐ πᾶς, ἀποκλείων τὴν καθόλου ἀπόφασιν· ὥστε εἰσὶ τέσσαρες προσδιορισμοί· πᾶς, οὐδεῖς, τίς, οὐ πᾶς.

Εἰσὶ δὲ καὶ τέσσαρα γένη τῶν ἀποφάνσεων ἢ τέσσαρες τρέπονται καθόλου, μερικί, ἀδιέριστος καὶ ἐνική, καθόλου μέν, οἷον πᾶς ἀνθρωπος ζῷόν ἐστι, καὶ δυνατούς μερικὴ δέ, οἷον τις ἀνθρωπὸς ζῷόν ἐστι, καὶ δυνατούς ἀδιέριστος, φέρει ἀνθρωπὸς λευκός ἐστι, καὶ δυνατούς ἀνική δέ, οἷον ὁ θωνάρατος ζῷόν ἐστιν, ἢ ἀνθρωπὸς μουσικὸς λευκός, καὶ δυνατούς τοιαῦτα.

Κατὰ δὴ ταύτας τὰς διαφορὰς εἴτεν τὰ διάφορα γένη τῶν ἀποφάνσεων, ἀπεδίδωτον ὁ Ἀριστοτέλης διαφέρους ἀντίθέσεις τῶν ἀποφάνσεων πρὸς ἄλλοι λαζ, καὶ πρώτον κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν καθόλου πρὸς τὰς ἀδιέριστους· δεύτερον, κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν καθόλου πρὸς τὰς μερικάς.¹⁰

Περὶ τὸ πρώτον αὐτοῖς | τρία ποιεῖ· πρώτου, πραγματεύεται περὶ f. 169v τῆς ἀντίθέσεως τῶν καθόλου προτάσεων πρὸς ἄλλοι λαζ· δεύτερου, περὶ τῆς ἀντίθέσεως τῶν ἀδιέριστων ἐν τῷ· „Οταν δὲ ἐπὶ τῶν καθόλου“· τρίτου, ἀποκλεῖει τινὰ ἀμφιβολίαν ἐν τῷ· „Ἐπὶ δὲ τοῦ κατηγορούμένου καθόλου.“¹¹

Φησὶ τοῖνυν, πρώτον, δὲ τις ἐάν τις ἀποφαίνῃ ταῦτα περὶ τοῦ καθόλου ὑποκειμένου καθόλου, τουτέστι κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ καθόλου, γιτις δείκνυται· διὰ τῶν καθόλου προσδιορισμῶν τοῦ τε πᾶς καὶ οὐδείς, ἀποφαίνεται δὲ γι τοις ὑπάρχεις τι, τουτέστι καταφατικῶς, ἢ δὲ οὐχ ὑπάρχει, τουτέστιν ἀποφατικῶς, ἔσονται αὗται αἱ ἀποφάνσεις ἐναντίαι, ώς ἐάν λέγωμεν· πᾶς ἀνθρωπός ἐστι λευκός· οὐδείς ἀνθρωπός ἐστι λευκός· καὶ ὁ τούτου λόγος ἐστιν δὲ ἐναντία λέγονται τὰ μάλιστα διεστῶτα· οὐ γάρ λέγεται τι μέλαν ἐκ τοῦ μὴ εἶναι λευκόν, ἀλλὰ τῷ μὴ εἶναι λευκόν, δὲ κοινῶς σημαίνει τινὰ ἀπόστασιν τοῦ λευκοῦ, προστίθησι τὸ μέλαν τὴν ἐσχάτην διάστασιν ἀπὸ τοῦ λευκοῦ. Οὕτω τοῖνυν καὶ τὸ καταφασκόμενον διὰ ταύτης τῆς ἀποφάνσεως, τῆς δὲ τις πᾶς ἀνθρωπός λευκός ἐστιν, ἀναφείται διὰ ταύτης τῆς ἀποφάνσεως, τῆς δὲ τις οὐ πᾶς ἀνθρωπός λευκός ἐστιν. Δεῖ γάρ τὸν ἀπόφασιν ἀναφείν τὸν τρόπον ὃ τὸ κατηγορούμενον λέγεται κατὰ τοῦ ὑποκειμένου, διὰ δὴ τρόπου σημαίνει νῦν αὕτη ἡ λέξις ἡ πᾶς. Ἀλλὰ ταύτη τῇ ἀναφέται προστίθησιν ἡ ἀπόφασις ἐκείνη ἡ οὐδείς ἀνθρωπός λευκός τὴν ὄλοτελῇ καὶ τελείᾳν ἀναφεσιν, γιτις ἐστιν ἐσχάτη διάστασις ἀπὸ τοῦ πρώτου, γιτις ἀνήκει τῷ λόγῳ τῆς ἐναντίτητος. Οὐ μόνον δὲ κατὰ τὴν ἀντίθεσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τινὰ ἴδιότητα τῶν ἐναντίων αὗται αἱ προτάσεις ἀντικείσθαι ἐναντίως λέγονται· τῶν ἐναντίων γάρ τὰ μέν εἰσιν ἔμμεσα, τὰ δὲ ἀμεσα· καὶ αὗται τοῖνυν αἱ ἀποφάνσεις κατὰ διάφορον ὅλην καὶ ώς ἀμεσοὶ ἔχουσι διαφοροῦσαι τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ φεῦδος, καὶ ώς ἔμμεσοι ἔχουσι συμβεύδόμεναι. Ἐπὶ μὲν γάρ τῇς ἀναγκαίας καὶ ἀδυνάτου ἀμέσως ἀντίκειται, οἷον πᾶς ἀνθρωπός ζῷόν ἐστιν· οὐδείς ἀνθρωπός

ζῷόν ἔστιν, ἢ πᾶς ἀνθρωπος ἵπατας· οὐδεὶς ἀνθρωπος ἵπατας· εἰπεὶ δὲ τῇς ἐνδεχομένης ἐμμέσως | ἀντίκεινται, οἵον πᾶς ἀνθρωπος λευκός ἔστιν· οὐδεὶς ἀνθρωπος λευκός ἔστιν· αὗται γάρ συμψεύδονται. Ἀλλὰ περὶ τῆς παραθέσεως τῶν ἀποφάνσεων πρὸς αὐτές διαφέρους ὅλας τῶν λόγων σύντονεῖ λέγειν· οὐδὲ γάρ εἰρηται πω περὶ τῶν ὄλων. Διὰ τοῦτο βελτίων ἔστιν ἡ προτέρα ἐξῆγησις, διὰ δηλοντί αὗται αἱ ἀποφάνσεις ἐναντίαι λέγονται διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ἀντίθέσεως ἀποφάνσεως, διὰ ἐσχάτως ἀντίκεινται.

“Οταν δὲ περὶ τῶν καθόλου.

10 Νῦν δείκνυστε τίς ἔστιν ἡ ἀντίθεσις τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως· ἐν ταῖς ἀπροσδιορίστοις, καὶ φῆσιν δέ, ὅπότεν ἀποφαίνεται τίς περὶ τῶν καθόλου ὑποκειμένων τι ἡ καταφάσκων ἢ ἀποφάσκων, οὐ μέντοι γε καθόλου, τουτέστιν ἀνευ τῶν καθόλου προσδιορισμῶν καὶ ἀπροσδιορίστων, σὺν εἰσὶν ἐναντίαι αὗται αἱ ἀποφάνσεις· τὰ μέντοι συμπλόμενα διὰ αὐτῶν 15 ἐνδέχεται εἶναι ἐναντία. Εἰτα φανεροῦ διπερ εἴπει διὰ παραδειγμάτων. Καὶ τὸ μὲν δεύτερον μέρος οὐ φανεροῦ, δέ: δηλαδή τὰ σημανόμενα διὰ τούτων ἐνδέχεται εἶναι ἐναντία, ἀλλὰ φανεροῦ ἐκεῖνο τὸ μέρος, διπερ ἣν τὸ ἐπὶ τῶν καθόλου μὴ καθόλου, ἐξηγούμενος τί βούλεται αὗτῷ τὸ ἐπὶ τῶν καθόλου μὴ καθόλου ἀποφαίνεσθαι, καὶ φῆσιν δέ: διὰ τοῦ λέγειν 20 μὴ καθόλου οὐ νοεῖ τὰς μερικὰς ἀποφάνσεις, ἀλλὰ τὰς ἀπροσδιορίστους· εἰτα ἐξηγεῖται τὸ παράδειγμα ὃ δίδωσι, λέγων δέ: διὰ τοῦτο εἴπον καθόλου οὐ καθόλου τὴν ἀπόφανσιν, τὴν δέ: ἔστι λευκὸς ἀνθρωπός, καὶ τὴν ταύτην ἀντικειμένην, διότι ἡ ἀνθρωπος τὸ ὑποκείμενόν ἔστι καθόλου, ἀλλὰ τὸ κατηγορούμενον οὐ καθόλου ἀποφαίνεται κατ' αὐτοῦ, διότι: οὐ προστίθεται αὕτη ἡ λέξις ἡ πᾶς, τίτις, εἰ καὶ μὴ σημαίνει αὐτὸν τὸ καθόλου, τουτέστι τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ σημαίνει τρόπον καθόλου κατηγορίας· σημαίνει γάρ δέ: τὸ κατηγορούμενον καθόλου κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ὑποκείμενού, καὶ διὰ τοῦτο, ἐάν προτεεθῇ τῷ καθόλου ὑποκείμενῳ, σημαίνει δέ: κατ' αὐτοῦ λέγεται τὸ καθόλου.

20 ’Εκεῖνο δὲ διπερ ἀνεξήγητον παρῆκεν, δέ: τὰ δηλούμενα διὰ αὐτῶν ἐνδέχεται εἶναι ἐναντία, ἀσαφές δὲ, διαφόρου παρὰ διαφόρων ἐτυχεῖν | ἐξηγήσεως, ἀλλὰ | βέλτιον διοκοῦσι λέγειν τῶν ἀλλων οἱ τῷ Πορφυρῷ ἐπόμενοι· φασὶ γάρ δέ: αἱ ἀπροσδιορίστοις καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις αὗται μὲν οὐκ εἰσὶν ἐναντίαι, τὰ μέντοι δηλούμενα γίγουν τὰ κατηγορούμενα ἐν αὐταῖς ἐνδέχεται ποτε εἶναι ἐναντία· ἐρεῖ γάρ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ μετὰ ταῦτα, δέ: ἐναντίαι ἀντιθέσεις εἰσὶν αἱ ἐναντίως λεγόμεναι, ἀλλ' οὐχ αἱ τῶν ἐναντίων. Εἰπε δέ· „ποτέ“, διότι καὶ τὰ σημανόμενα, τουτέστι τὰ κατηγορούμενα ἐν αὐταῖς, οὐκ ἀεὶ εἰσὶν ἐναντία, ώς διαν λέγωμεν· ἀνθρωπος περιπατεῖ, ἀνθρωπος οὐ περιπατεῖ· ἐν γάρ